

8982

III Aug. St. Dr.

P

Bandthe 12.

3283 Traus.

VIII. a. 32.

19.

41. 1. 118.

MOWY
Konstytucye różne

Podczas Seymu Ordynaryinego pod Konfe-
deracyą w Warszawie agitującego się
In Publicum.

Roku 1776.
WYDANE.

BIBLIOTHECA
VNIV. MAGELL.
CRACOVIENSIS.

8982

52

M O W A
JASNIE WIELMOZNEGO
BIERZYNSKIEGO

onizy

KASZTELANA ZYTOMIRSKIEGO

NA SESSYI SEYMOWEY

DNIA 9. PAŹDZIERNIKA 1776. ROKU

M I A N A.

KIEDY w zbiorze co'raz większych dla Kraiu ciosów
wynikły tu w Izbie wiele rodzajów Podatkowania
zawierający Projekt, pełne sprawiedliwego zmar-
twienia wzruszył w nas uczucie, że KROLU Nayiaś:
szczegulnym Panowania Twego wolnemu Narodowi masz prawidłem
uszcześliwienie Jego, że dzielić z nim w spaniałym Twym sercu wyda-
rzone przykrości, iak iest miłym dla Ciebie uczestnictwem, tak
nayuśilnieyszym odwracać ie staraniem, dałeś tego w codziennym

A

doświadczeniu wieloliczne dowody, a świeżo okazany nie jestże mocnym tej realności doświadczeniem, gdy natężony na resztę dochodów naszych tak znacznemi uszczuplonych kłękami zamach, skutkiem Twojej o powszechne Dobro troskliwości obalony y zniszczeniowy został. Czują już pełne wierności y żadnym nieprzyjemione uprzedzeniem serca nasze, wzrost mocny przyzwoitych dla W. K. M. Ci obowiązków, a idące tej słodkiej nowiny w nayodlegley-sze kraiu tego zakonty Echo, pomnażać będzie tak dobre-mu Panu wdzięcznych y kochających Poddanych. Panowanie nad sercami Ludu Twego więcej świętości sławy Twojej przy-da lustru, iak gdybyś nayobfzernieysze mocą oręża rozprzeździł granice, bo to wspaniałe Duszy a to chciwości jest własność, gdy więc tak jasno łaskawość Pańska poznawać się daie, spodziewać się mam śmiałość, iż moich z przekonania myśli wyrazy, dobrotli-wie od Ciebie Nayiasniyszy KROLU y Stany Przeświete przy-ięte będą. Spadł już zawieszony do pogrążenia reszty intrat na-szych kamień ustała jego boiaźń. Lecz do zupełney Kraiu pomyśl-ności sądzę byż niektórych Praw uknowanie potrzebne, z których jest pierwizym, wniesiona na Dniu wczorayszym przez J. W. Mar-szałka Nadwornego Litewskiego prawdziwie Patryotycznych sen-tymentów Ministra, *Lex Sumptuaria*. Zbytek był tylko w da-wnieyszych wiekach buynomyślny Młodzi przymarą, teraz zaś tak się na każdego wieku y stanu Ludzi rozciągnął, że już w po-wszecną obrocony potrzebę, y co nad Dziadowie nasi haniebną nazy-wali rozrzutnością y nagannym przepychem, to my kształtnym przytłumieniu barwiemy słowem. Niech więc ten tak rozszyrzo-ny pożar przytłumiony: przez ustanowienie Prawa ad vecti pod konfiskatą złotych y frybrnych Materyi Galonów, haftów, Bry-lantów, y Pojazdów Angielskich, Wiedeńskich, y Paryskich, zosta-nie. Może mi tu kto zarzucić że podobne Prawo uszczupliwszy Commertium zmniejszy dochody publiczne, lecz ten wcześniej tak rozwiązuie zarzut, że gdy więcej za Produkta nasze wpro-wadzać w kray iak wywozić za zbytki będziemy pieniędzy, ob-fitość kraiu, która nieochybnie ztąd wyniknie nadgrodzić potrafi sówicie w przyszłym czasie ten mały dochodu publicznego usz-czerbek. Może y to kto zadać, że Szwecya y Dania taką rzą-dząc się polityką między bogatemi w Europie Państwami mie-szc się nie może; ale na zbiecie tego odwołuję się do położenia kraiu y jakości ich produktów, oto Szwecya w zimnym nadto będąc klimacie, Grunta piaszczyste y nieurodzayne mając, a jeszcze po większey części lasami zarosłe y błotami napełnione, niema tyl-ko iedne żelazo, z którego w kray swój wciąga z zagranicznych Państw pożytki. Dania także w podobnym położona Horyzon-cie, z iednych tylko Ryb, koni, y Masztów cokolwiek profitować może. Łatwo tedy każdy poznać może, że gdyby tak chwalebne w tych Państwach nie było Prawa, uboższymi ich jeszcze same ich naszego kraiu sytuacya, ma żyzną Rolę, ma rozmaite, to jest: Wo-łki, Łoie, Welnę, Potasze, Pszenice, Woły, Hanyś, Płutna Snel-cugę, Pienkę, y inne handlu gatunki; nie może tu więc tych Państw

bydź stoſowany przykład, bo któż widocznie niepozaie, że taką obfitości Produktów wprowadzone w nasz kraj pieniądze, a przez ukrucenie zbytkow Kraiu utrzymane powszechny nie przyniesie obfitości. Spodziewam się jeszcze jednego przeciwko mnie wniesienia, a to że mając Brylanty, w każdym czasie można dostać na nich pieniędzy, ale takiemu powiem, że y krajowey y swoiey niechęć znać Ekonomiki; krajowey, bo za Granice za Brylanty oddaie pieniądze, swoiey, bo ma na Kapitale martwy Procent, a potym gdyby te pieniądze za Brylanty, oddane nie były ustałaby potrzeba zastawienia, Ich z wielkim Lichwiarzow pożytkiem, a zastawiających wyniszczeniem. Tak tedy co się dotyczy *Legis Sumptuariæ* wyraziwszy myśl moją dla zupełnego tego Prawa udobrzienia, znajduję jeszcze niektóre konieczne do niego przydatki, jest pierwszym niepuszczenie w granice nasze Loteryi Zagranicznych, jest drugim zabronienie Kupcom niemającym w Miastach naszych Possessyi, ktoraby go do kraiu przywiązywać mogła, handlowania, jest trzecim niepozwolenie Cudzoziemcom w Randze Woyska naszego niebędącym procz Officyerow Woysk Cudzych, teraz w Państwie naszym znajdujących się, albo dawnym zamieszkaniem Obywatelstwu naszemu nieuistoczonych, trzymanie Banków, jest czwartym y ostatnim reasumowanie dawnego Prawa, względem niemożności wyjazdu bez pozwolenia za Granice, a ściągające się tylko dla Senatorow y Ministrów rościagnąć y do Stanu Rycerskiego z tą tylko różnicą unikając przewłoki, ażeby nie od Seymu, ale od J. K. Mci pozwolenie dawane było. Nie jest do tego wymierzone celu te żądanie, ażeby nie znał, że widzenie Cudzych kraiw doskonałość w wygurowanym stopniu Edukacyi tam znajdującey się, poznanie dobrych obyczajów, nauczenie się formy Rządu, niedoskonałość Ludzi, y sposobnieyszymi do użyteczniejszego Obywatelstwa czyniło. Lecz y tego przeczyć mi nikt nie może, że często się trafia, że wielu z woiażowania strata czasu, wyniszczenie fortuny, zepsutość obyczajów, y umysł drobnemi zaprząthiony fraszkami, do kraiu w pożytku przywożą. Znał Wasza K. Mość nas wszystkich, pozwolił temu wyjazdu, ktoremu będzie widział potrzebę, a temu próżnie cudzych bogacić Państw wzbronisz, który dla zabawienia próżniackiego umysłu, przebiega dalekie kraie, odmiennych coraz nowości szukając widziadeł. Takiego ia Prawa żądam, y o rozkaz ułożenia do niego Proiektu z miejsca mego iak naypokorniey dopraszam się. Skutek tego żądania zamknie wszystkie kanały, przez które bystrym potokiem, dostatki nasze z kraiu wypływając ubogim go czynią. Da poznać Narodowi iak jest wielka W.K.M. o zaszczerpiecie a zaszczerpioney ugruntowanie szczęśliwości troskliwość, będzie terażniejszość wielbić dobroć Pańską, a przyszłość mając zlane na siebie dostatki poznawając ich źródło, z przezornych Waszey K. Mci ustaw nosić będzie wyrte niestartej długością czasu wdzięczności w sercach swoich obrazy. Miałbym jeszcze mówić cokolwiek o Podatkach na przeszłych ułożonych Seymach, a mianowicie Podymnym, że ten

nie równie wszystkie dotyka Prowincye; lecz że nie jest dziś pora, dostarczyć niemogącej na zastąpienie Expens potrzebnych ulczu-
plac kraju dochod szczęśliwzemu to zostawuie czasowi, dołysz-
nego tylko przed kilką Niedzielami wysokich sentymentów Wiel-
kiego Ministra J. W. Jmci Pana Marzalka Nadwornego Koron-
nego żądania przyłączyć prozbę moją do Prześwietnych Stanow-
mam honor, ażeby do Prawa, o Extradycyi podanych to przy-
dać, gdzie którego Lustracya zastała, ztamtąd wydany za ża-
dnemi Dekretami do przyszley Lustracyi nie był, sama tego flu-
szność, sama tego wyciąga sprawiedliwość Praw, równie dla wśzy-
stkich rozciągać się powinna, spodziewać się od Stanów Rzeczypo-
lity każe, do czego podanie Proiektu zamawiam sobie.

REGISTR

Konstytucyi y Mowów w tej
Książce Inayduiganych
Roku 1776.
WYDANYCH

	Folio
o Akt Konfederacyi Generalney oboyya Narodów	x
Mowa W. Mohronoskiego y W. honory Marszał ka Konfederacyi przy zagaieniu Seymu miana	2
Mowa W. Ogirishiego y W. Litt. Marszałka Konfederacyi W. Litt.	3
Nota do Departamentu Interesów Cudzo- ziemskich, do W. Graffa de Stachelberg. P. sta Rosyjskiego	4
Respons na Tej. Note	5
Mowa W. Rzewuskiego Hetmana Pol. kor.	6
W Lipskiego Karsztel Seizyy	7
Mowa Króla Imgi	8

REGISTER.

	Folio
Wierze na pochwałę M ^o Mokronoskiego	9.
Mowa W ^o Kraszewskiego S. W. K ^o rony	10.
W Ogińskiego Marszałk ^o W. Altk ^o	11.
Dousała Łowczego N. Altk ^o	12.
Moc Ratyfikacyi z Dworem Rosyjskim	13.
Mowa W ^o Olizara Stolm ^o K ^o rony	14.
Kosiathowski	15.
Gurowski Marszałk ^o N. Altk ^o	16.
Deputacya do examinowania Rady Nieustawczej	17.
Edanie W. Xęcia Lubomirskiego Marszałk ^o W ^o K ^o rony	18.
Mowa W ^o Rzewuskiego Hetmana P. K ^o rony	19.
Edanie W. L. Brzanińskiego Hetmana W ^o K ^o rony	20.
Głos W ^o Nowowiejskiego Łowcy Wyszog ^o	21.

wygraw.

REGISTR

Ordynacya Sadów Szymowych	22
Mowa M. Gurovskiego Kancel. Przem.	23.
..... X. Młodziejewskiego Biskupa. Przem.	24.
Moc Ratyfikacyi z Dworem Wiedem	25.
Mowa M. Olizara S. M.	26.
Moc Ratyfikacyi konwencyi Granicznej z Dworem Berlińskim	27.
Powinności i Władza Departamentów w Radzie Niewstaigcey	28.
Zdanie M. Lubomirskiego Marszałka Ws.	29.
Wotum Jegoz	30.
Mowa M. Kosiakowskiego	31.
Act konwencyi między N. królem Ang. i Rzplta, a między królem Ang. Pruskim dla ulożenia granic	32.

REGISTR.

Obiawienie Ustanowienia Rady. Nic. ustajacey	Folia 33
Zdanie M ^{ro} Cegińskiego Hetmana W. M. A. B.	34
. Branickiego Hetmana W. K. W.	35
Mowa P ^{ro} Markowskiego Stolina Mielny	36
. W. Rzewuskiego Hetmana Polny	37
Zdanie M ^{ro} Chreptowicza Polny	38
Mowa Króla	39
Deklaracya o komisaryach y Remisach z przeszłego seymu wypadłych	40
Mowa M ^{ro} Wiszowatego	41
. Bouffata	42
Zdanie J. A. Lubomirskiego Marszałk ^o W. K. W.	43
Projekt względem ocelenia borypod obywatelow Kieryspor	44
Emiencyznie Expenzy Cywilney przez Tęgi podane	45
Mowa P ^{ro} Gurovskiego kapt. Przem	46
. Malachowski W. K. W.	47

J. K.

RECEPTR.

Głos J. A. Sanguszkę Wdy Wotyn	48.
W Markowskiego	49.
Korzeniewskiego	50.
Bukara	51.
Bierzynskiego Karła Zytomir	52.
Zielinskiego	53.
Sierakowskiego	54.
Rzewuskiego H. B. K. 10 0607	55.
Jęgorz 12 0602	56.
Bierzynskiego	57.
Dochody Skarbu Koronnego	58.
Wydatki Koronne	59.
Mowa W Markowskiego	60.
Ubezpieczenie Summ Ziemskich i Pożezuickich.	61.
Obciążenie Legii cumptuarie	62.
Universal der Kron - Schatz - Commission in Auschung des Schrupf und Rauck Fabrick Kommission R - plter Skarbu Koronnego - Witek	63.
	64.

Termin zwrotu lub zgłoszenie prolongaty.

--	--

Biblioteka Jagiellońska

stdr0022117

2-166.

